

Patkó Károly (1895-1941)

Olasz város (Subiaco), 1931.
Tempera, falemez, 64,5x74,5 cm
Jelezve jobbra lent: Patkó

Kiállítva:

• Patkó Károly emlékkiállítás.
Nemzeti Szalon, 1941. november
9-23., kat.: 25/a.

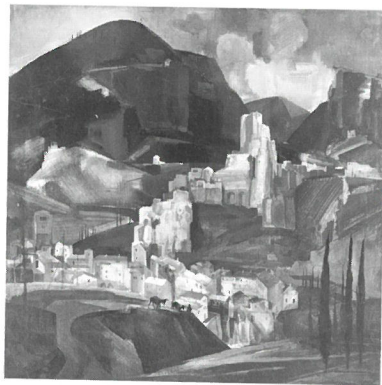
Provenienca:

• Csóka Lajos a Mátyás Király Gimnázium történelem tanárának gyűjteménye, majd 1941 után Vayer Lajos művészettörténész tulajdona

Kikiértési ár: 2 800 000 Ft

Patkó Károly: Subiaco, 1930.
Tempera, olaj, vászon, 179x143,5 cm
(MKB gyűjtemény)

Aba-Novák Vilmos: Subiaco
Tempera, fa, 127x127 cm

Barát és kritikus

Utoljára 1941 novemberében, a Nemzeti Szalonban rendezett emlékkiállításon szerepelt Patkó Károly *Olasz város* (1931) című kompozíciója. Tulajdonosa a művész közeli barátja, kollégája, a Mátyás Király Gimnázium történelem tanára, igazgatója Csóka Lajos, akinek gyűjteményében temperafestmény mellett több akvarell és tusvázlat is volt. A katalógusban „eladó” megjelölésű *Olasz várost* ezen a tárlaton vásárolta meg Vayer Lajos, a közelmúltban elhunyt, kiváló művészettörténész. A kortárs alkotók közül Vayer igen nagyra tartotta Patkót, a művész halála után több cikkben méltatta munkásságát az Élet című folyóirat hasábjain.

A római ösztöndíj

Patkó Károly Aba-Novák Vilmos ajánlására került a római ösztöndíjasok első évfolyamába, a „Gerevich-istálló” tagjaként. Aba-Novák, Szőnyi István, Molnár C. Pál, Medveczky Jenő és Kontuly Béla társaságában 1928-31 között volt a Collegium Hungaricum lakója. Pályatársaihoz hasonlóan a legnagyobb élményt az antikvitás emlékei és a reneszánsz nagymestereinek alkotásai jelentették számára. Nagy hatást gyakoroltak rá Giotto, Masaccio és Piero della Francesca reprezentatív freskó ciklusai, az ösztöndíjasok közül egyike volt azoknak, kiket leginkább megérintett az olasz kultúra. A klasszikus hagyományok mellett nem kisebb jelentőségű megismerkedése a kortárs olasz művészet alkotásaival. Ezidőben készült képein, különösen aktábrázolásain, műteremjelenetein és csendéletein érezhető leginkább a Novecento klasszicizáló irányzatának képviselői közül Ubaldo Oppi és Felice Casorati festészetének inspirációja.

Temperatechnika

Róma fordulópontot jelentett. Új színlátást, technikát és formafelfogást hozott Patkó számára. A reneszánsz freskók világos színei, könnyedségük és levegősségük hatására technikát cserélt, az olajfestés helyett temperakísérletekbe kezdett. „Tulajdonképp csak Itáliában fedezte fel a színt és a fényt - állapította meg Gerevich Tibor. Egész színlátása világosabb, derűsebb lett ott, s színeit éppoly szilárdan illesztette a képegységbe, mint formáit. Nagyvonalú stílusa önként vezette a temperához, amelyhez végig hű maradt, s amelyet ő honosított meg a Római Magyar Akadémián...” (Gerevich, 1941. 9.). A kortárs kritikus szerint Olaszországban készült alkotásainak „egyik fő erőssége a kristályos, kiegyensúlyozott képfelépítés. Minden művén megfigyelhetjük hiba nélküli konstruálását, komponálását. (...) Színessége egyik jellegzetessége. Színei olyanok, mintha csiszolt üvegprizmán át vetítené vásznára. Napfénye tündéri. A sugárzó fény, az árnyék és szín, ornamentális szerepet nyernek temperáin.” (Jajczay, 1941. 156.).

Utazások - Subiaco

Az ösztöndíjas évek alatt Patkó Aba-Novákkal tett kirándulásai során csaknem az egész félszigetet bejárta. Eljutott Umbria középkori eredetű, műemléki városaiiba (Assisi, Perugia, Gubbio), a tenger melléki festői üdülővárosaiiba és halászfalvaiba (Cefalu, Torre del Greco, Vietri sul Mare, Minori, Lerici) is. Utazásai során készített vázlatrajzai, akvarelljei nyomán festette temperaképeit, melyeken a mediterrán táj, a dombokra felkúszó hegyi városok és széles horizontú tengerparti részletek, mozgalmas kikötők jelennek meg. A madártávlatból felvett, feszített térszemléletű vedutákhoz, melyeket a ropogós fény-árnyék rendszer és mozaikszerűen szőtt térszerkesztés jellemez, kapcsolható *Olasz város* (1931.) című, a Rómához közeli Subiaco mellett készült temperafestménye. A bencés apátságáról és középkori műemlékeiről híres kisvárost Patkó, Aba-Novák és Pátzay Pál először 1930-ban látogatta meg, különböző nézőpontokból több alkotásuk festői motívumává vált.

Változatok és analógia

Képünk redukált változata Patkó 1930-ban készült nagyszabású, Subiacot ábrázoló vedutájának (Magyar Külkereskedelmi Bank Rt.), melyen a házakkal szegélyezett, kanyargó Anio folyón átívelő híd mögött a távolban feltűnik a középkori városmag hatáson sziluettje. Egy másik kompozícióján (*Subiaco*, 1931, magántulajdon), a város mindennapi életéből vett jelenetet - mosóasszonyokat a folyóparton - örökített meg. A pályatársak közül a fenséges megjelenésű, hegyekkel övezett „Rocca”, az „Abbate commendatoriók”, az egykori harcias apátok középkori vára ihlette Aba-Novák hatásos temperaképét (*Subiaco*, 1930, magántulajdon), s hasonló nézőpontból jelenik meg a település Kákay Szabó György kisméretű, oldottabb akvarelljén (*Subiaco*, 1930, MNG Grafikai Osztály) is.

(ts.)

